

BIBLE PRO DNEŠEK: SPASENÍ – JEDINÉ ŘEŠENÍ

Když jsme ještě byli bezmocní, v čas, který Bůh určil, zemřel Kristus za bezbožné. Sotva kdo je hotov podstoupit smrt za spravedlivého člověka, i když za takového by se snad někdo odvážil nasadit život. Bůh však prokazuje svou lásku k nám tím, že Kristus za nás zemřel, když jsme ještě byli hříšní. Tím spíše nyní, když jsme byli ospravedlněni prolitím jeho krve, budeme skrze něho zachráněni od Božího hněvu. Jestliže jsme my, Boží nepřátelé, byli s Bohem smířeni smrtí jeho Syna, tím spíše nás smířené zachrání jeho život.

(Ř 5,6-10)

Roman Mach, teolog a učitel TS Sázava

Náš úkol je uveden známým a milovaným textem z Janova evangelia 3,16: „*Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.*“ Já bych chtěl v úvodu nabídnout čtení s důrazem na slova „*kdo v něho věří*“, neboť to byl zřejmě původní důraz tohoto výroku. Touto cestou totiž přijímáme to nádherné Boží řešení pro nás, které nazýváme spasení. Všichni zhřešili a tuto pravdu ohledně hříchu a hříšnosti člověka nám přináší Písmo. Svět sám o sobě nevypovídá, proč je narušený, proč není v pořádku, co se s ním vlivem zla stalo. Ale čím jsme starší, tím více si jistě všichni uvědomujeme tuto hlubokou pravdu Písma.

Pohled na člověka, na naši lidskou nedostatečnost, selhávání, na naše chyby. Jakub ve třetí kapitole svého listu napsal: „*Všichni přece mnoho chybujeme...*“ To je zpráva zásadní, závažná, ale nikoliv fatální. Písmo nás velmi povzbuzuje, když nám říká: „*Nebojte se, nebuďte úzkostliví!*“ a hovoří a nadějí a jistotě víry. Je ale třeba si hned na začátku velmi vážně uvědomit, že řešení problému hříchu je opravdu u Boha a opravdu zcela mimo naše možnosti. Jaké toto Boží řešení je? Zde nám může pomoci, když si uvědomíme jednu myšlenku nad Písmem. Ve starozákonním i novozákonním uspořádání je to vždy Bůh, kdo určuje prostředky spasení a kdo je také dává. I u toho starozákonního člověka to přivedené zvířátko nezachraňovalo samo o sobě, z podstaty věci, ale proto, že Bůh to určil, a že Bůh na základě tohoto úkonu odpouštěl. Toto vědomí nás chrání před poměřováním dostatečnosti díla našeho nebo dokonce díla Kristova. Kristovo nádherné dílo kříže nás zachraňuje, protože Bůh to řekl, Bůh to zaslíbil, a Bůh toto spasení koná. Tedy v tomto díle ve víře přijímáme spasení, jak nám je Bůh ve své milosti dává.

Jsme zachráněni skrze Ježíše Krista a setkáváme se zde s krásnou metaforou: zemřít, povstat a být už někým jiným. V naší zkušenosti to není takhle jednorázové, bez boje, bez nových návratů, bez nových počátků. Myslím, že je dobré uvědomit si, že v každém okamžiku života jako věřící lidé potřebujeme Kristovo dílo kříže - jako jeho dílo pro nás. Je třeba být bezpečně schováni v Kristu. Přestože rozvíjíme život víry, přestože rosteme, přestože možná už s Pánem žijeme dlouho, v tomto životě nebude momentu, kdy bychom mohli nebo měli obstát bez Krista jako našeho Spasitele.

Milostí jsme spaseni skrze víru - to je to klíčové a nádherné poselství, které bych rád ilustroval podobenstvím o dělnících na vinici. Jistě si spolu se mnou vzpomenete: hospodář koná to, co chce, protože je dobrý. Vychází na tržiště ráno, i o deváté, i o dvanácté i o třetí, a všem chce dát celodenní mzdu. Nakonec ti, kdo pracovali jedinou hodinu, mají být vyplaceni jako první. Příběh je vysouvá do popředí; nemůžeme tyhle lidi přehlédnout. A zde je krásně zvýrazněna Boží

milost: tito lidé nemohli mít pocit zásluh, tito lidé se rozhodně nemohli chlubit, nemohli si dělat nároky. Ale také dostali celodenní mzdu. Proč pracovali na vinici? Protože šlo o to přijmout tuto dobrou smysluplnou nabídku pána vinice a pracovat celý den namísto postávání na tom tehdejšímu trhu práce. Nešlo o to, kolik se podařilo napracovat. Milostí jsme spaseni skrze víru a někdy je třeba mít odvahu znovu si to plně uvědomit a plně jsem na tuto skutečnost spolehnout, aby opravdu nebyla pouze učením, ale naší zkušeností.

Žijeme v Kristu a buďto nás Pán Bůh a evangelium vyvedou ze zaměření na sebe (případně na sebe a na svůj hřích), a pak čerpáme ze svého duchovního života posilu a povzbuzení, anebo hrozí opačná situace, že se pokusíme udržet si vše pod kontrolou, dosáhnout jistoty jinak a začneme žít přísný náboženský život, abychom byli spaseni. A to už je docela jiná situace, jiná duchovní cesta, nesmírně těžká a nesmírně namáhavá, a vždy znovu se nazývá perfekcionismus. V životě s Kristem vždy bude s námi výzva odevzdat se a předat to všechno jemu. Spolehnout se na něj dokonce i když si nic nezasloužíme, a máme to vědomí, že jsme pouze služebníci neužiteční. Bojovníky víry býváme na počátku duchovního života. Pak rosteme k odevzdanosti. Ať se to tedy na všem s Boží pomocí daří.

Doc. Václav Ventura, Th.D., přednosta ústavu humanitních studií 1. LF

Pokud chceme uvažovat o spáse, tak víceméně všichni od starověku až do novověku začínají tím „proč spása?“. Jednak je nutné v dnešní době vysvětlit - proč spása, se co to vlastně znamená (je to slovíčko, které pochází víceméně z toho náboženského slovníku), ale může o spáse mluvit i jako o záchraně, osvobození, o vyléčení. A jestliže se teď zabýváme touto otázkou, že něco není v pořádku, z čehož má být jakési východisko, tak se musíme zeptat nejprve, jak se ptali od začátků až do současnosti: „Co se vlastně stalo?“ Tedy: „Jaký se stal základní zlom, chyba, základní onemocnění lidstva, pro něž je ta spása nutná?“

A tak se autoři od starověku vlastně zabývají tím, co se na počátku stalo. My to máme zarámováno a v tom biblickém vyprávění o Adamovi a Evě. Samozřejmě dnes k tomu musíme přistoupit velmi kriticky a zvážit, o jaký literární žánr jde, jak věci vysvětlit. Víceméně je tam ale zašifrována jedna základní skutečnost: něco velmi podstatného se stalo, co narušilo lidský život, integritu člověka jako takového, co narušilo vztah člověka k Bohu, co narušilo vztah lidí mezi sebou a nakonec co narušilo celé stvoření. Protože pokud je někdo špatným hospodářem ve svém hospodářství, tak se ten nepořádek projeví v celém hospodaření. tak i ten nepořádný a rozladěný člověk samozřejmě měl svým selháním dopad na celé stvoření.

Tak to je asi základní situace. Něco se stalo, a my to můžeme nazvat dědičným hříchem, prvotním hříchem, základní chybou, ke které na počátku nějak došlo. A ta chyba se tak rozrostla a tak prorostla celé stvoření, že v podstatě můžeme mluvit o jakési velké rakovině, v níž se lidstvo nachází. A my jsme jakýmsi dědici tohoto toho nešťastného stavu a tudíž nemocní lidé, nemocné tvorstvo, nemocné lidstvo, které potřebuje záchranu, potřebuje terapii, potřebuje vysvobození.

Tak to je ta prvotní úvaha: něco se stalo, něco tragického, co poznamenalo celý lidský život. Já bych tady připomenul jednu takovou teorii, která je velmi zajímavá a velmi inspirativní - je to teorie velkého východního teologa Athanasia Velikého, který žil ve čtvrtém století, a který napsal zásadní dílo k tomu našemu problému, a to dílo se jmenuje „*O vtělení*“ (*De Incarnatione*). V tomto spise se zamýšlí hypoteticky nad tím, jak to asi bylo, ale ta jeho hypotéza je velmi zajímavá. On přišel s myšlenkou, že člověk se odklonil od správného vidění skutečnosti, odklonil se od Boha a jaksi začal slepnout, oslepl. Proto už neviděl ty základní souvislosti lidského života, vztahu k Bohu, vztahu k přírodě. V té chvíli ztratil tu původní schopnost „kontemplace“. To je krásné slovo ze starověku a dodneška užívané. Čili ztratil jakýsi základní pravdivý pohled na skutečnost a byl odsouzen k tomu teď vidět svět svým omezeným a paralyzovaným zrakem. To mělo potom dopad (jak si všímají všichni ti učitelé a teologové minulosti) na celé stvoření, na celý vesmír. No a teď, protože člověk je teď omezen ve svém vůbec poznání, ta kontemplativní schopnost byla paralyzována, tak bylo nutné, aby člověk vůbec mohl zase najít cestu zpátky ke své integritě, ke

smyslu svého života. Tak bylo nezbytné, aby se našel prostředek, našel způsob, jak by člověk tu ztracenou kontemplaci mohl znovu získat. A právě proto se stalo VTĚLENÍ. To je jeden z jeho základních přínosů do teologie. Vtělení se stalo proto, aby tento paralyzovaný zrak člověka opět mohl nahlédnout to původní, nahlédnout hodnoty, nahlédnout Krista, nahlédnout Boha. A proto se Bůh stal člověkem a teď v tuto chvíli tento paralyzovaný člověk ve svých omezených schopnostech může slyšet hovořit Božího syna, může vidět Božího syna, může nějakým způsobem obnovovat svou schopnost kontempace. Jakmile toto má, tak znovu začíná svůj život orientovat tím správným způsobem - podle slova Kristova, podle jeho příkladu, podle hodnot, které Kristus přinesl svým vtělením.

Tak to je jedna rovina, o které Athanasios uvažuje. Člověk může znovu vidět správné hodnoty, může znovu najít správný směr. A druhá věc, kterou taky připomíná: tím, že Bůh se stal člověkem tak vstoupil do lidského života jako takového, do života všech lidí, a život člověka spojen s přírodou, život člověka je spojen s celým vesmírem, protože vlastně Bůh vstoupil do života lidstva, Bůh vstoupil jakýmsi způsobem do celého stvoření, Bůh vstoupil do svého kosmu. A jestliže Bůh vstoupí do něčeho takového, pak nemůže to mít jiný efekt než to, co ten Athanasios a východní teologie dodneška nazývá „zbožštění“ (theosis). A to je další význam toho pojmu spásy nebo fenoménu spásy, že to je „zbožštění“ člověka. Proto Athanasios hezky říká v tom spise: „Proto se Bůh stal člověkem, aby se člověk mohl stát bohem - aby mohl být zbožštěn“. Tak to je hezká koncepce, která myslím dodneška může inspirovat. On ještě domýšlí různé dopady té své teorie, a tak se domníval, naivně, ale domníval, že tím, že to zbožštění nastalo, jakýsi základní lék byl vnesen do lidstva, takže se to už nějak projevuje, už je to vidět. On se domníval, že už mizí tolik nenávisti v lidech, že už není tolik válek, že prostě ta síla toho vtělení začala působit. Samozřejmě pak to domýšlení, že ta síla „zbožštění“ se projeví v Kristově kříži a vzkříšení, které je takovým ukazatelem nebo projevem té dokonalé zbožštěné přirozenosti člověka.

Takže shrneme-li ten křesťanský původní a možná spíše východní pohled na spásu, tak můžeme říci: spásu chápeme jednak jako uzdravení lidstva a stvoření. Spásu také chápeme jako osvobození od moci zla, a spásu můžeme chápat taky jako základní terapii, která vede k zbožštění.